

**Poikkeuksellinen säännöllinen työaika, yötyön teettäminen ja osittainen vapautus työvuoroluettelon laatimisesta. Eläinsairaala.
Dnro 9/2018, annettu 13.6.2018**

Oikaisuvaatimus hylättiin poikkeuksellisen säännöllisen työajan osalta ja hyväksyttiin yötyön teettämisen sekä osittaisen vapautuksen työvuoroluettelon laatimisesta osalta.

Oikaisuvaatimuksen tekijä: X Oy, valtakirjalla A

Vireille: 11.5.2018

Oikaisuvaatimuksen kohde:

Lounais-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen päätös dnro LSAVI/363/04.07.02/2017, joka on annettu 6.4.2018.

Lounais-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue on käsitellyt uudelleen työneuvoston palauttaman X Oy:n poikkeuslupahakemuksen, joka koski työn järjestämistä työaikalain 14 §:n 1 momentin mukaisena poikkeuksellisenä säännöllisenä työaikana. Käsiteltäessä oikaisuvaatimusta työneuvostossa tuli ilmi, että lakisääteinen pieneläinpäivystys päättyi X Oy:n P:n toimipisteessä 31.12.2017. Kun tosiasiat poikkesivat lupahakemuksen aikaisesta tilanteesta, päätti työneuvosto palauttaa asian aluehallintovirastoon siltä osin kuin kysymys oli vaatimuksesta järjestää työaika poikkeuksellisenä säännöllisenä työaikana. Työneuvosto pyysi aluehallintovirastoa hankkimaan selvityksen lupahakemuksen kohteena olevan työn sidonnaisuudesta 31.12.2017 lukien ja arvioimaan uudelleen luvan myöntämisen edellytyksiä. Kun hakemus palautettiin mainituilta osin, ei alkuperäiseen oikaisuvaatimukseen sisältynyttä vaatimusta yötyön teettämisestä ja vapautuksesta tehdä työvuoroluettelon merkintöjä käsitelty työneuvostossa erikseen.

Lupahakemus koski 24 eläinhoitajaa ja yhdeksää eläinlääkäreitä ja se oli sisällöltään seuraava:

- eläinhoitajille voidaan teettää enintään 10 ja eläinlääkäreille enintään 12 tunnin pituisia yövuoroja edellyttäen, että työntekijät saavat työaikalain 29 ja 30 §:ssä säädetyt lepoajat ja että työtä varten laaditaan ennakolta työajan tasoittumisjärjestelmä vähintään ajaksi, jonka kuluessa säännöllinen työaika tasoittuu työntekijän kanssa sovittuun määrään,
- eläinhoitajilla ja eläinlääkäreillä voidaan teettää yötyötä ja
- klo 20 - 08 välille sijoittuvista yövuoroista ei työvuoroluettelon tarvitse merkitä päivittäisen lepoajan ajankohtaa, vaan työntekijä määrittelee lepoajan ajankohdan itse työtilanteen mukaan.

Yhtiöllä on P:ssä (pien)eläinsairaala, joka tarjoaa lemmikkien terveydenhoitopalveluita. Se oli 31.12.2017 saakka vastuussa P kaupungin ja R maakunnan lakisääteisen pieneläinpäivystyksen hoitamisesta, jossa oli kysymys alueen lemmikkien terveydenhoitoon liittyvien päivystyspalveluiden järjestämisestä vuoden jokaisena päivänä ympäri vuorokauden. Veloitteen täyttäminen edellytti, että vähintään yhden eläinlääkärin ja eläinhoitajan oli päivystettävä joka yö. Käytössä oli työnteki-

jöitä vähiten rasittava malli, jossa päivystettiin 10 – 12 tuntia ja sen jälkeen pidettiin päivystysvuorokausia vastaava määrä vapaapäiviä. Koko päivystysvuoro ei ollut aktiivista työntekoa, vaan sen aikana oli mahdollista levätä. Muiden tosiseikkojen osalta viitataan työneuvoston päätöksessä 21/2017 esille tulleeseen.

Aluehallintoviraston hankkima uusi selvitys:

Työnantajan selvityksen mukaan 1.1.2018 jälkeen yövuorossa työskentelee yhden vain yövuorotaitevan hoitajan ohella kukin eläintenhoitaja vuorollaan. Työnantajalla ei ole ollut esittää selvitystä työntekijöiden työhönsidonnaisuuden muutoksista. Asiakasmäärät ovat kuitenkin pienentyneet ja yövuorot ovat entisestään rauhoittuneet. Potilasmäärä on ollut kello 22 – 08 välisenä aikana 1- 3 aiemman 4 – 6 asemesta. Muun muassa eläinlääkäreillä on ollut vuodenvaihteen jälkeen lähes joka yö mahdollisuus nukkua työn ohessa.

Aluehallintoviraston uusi päätös:

Aluehallintovirasto on hylännyt työnantajan vaatimuksen järjestää eläintenhoitajien ja eläinlääkäreiden työ poikkeuksellisenä säännöllisenä työaikana. Perustelujen mukaan kysymys ei ole työstä, joka luonteensa ja työhön käytettävän ajan pituuden johdosta olisi vain aika ajoin työvuoron aikana suoritettavaa. Yöaikaisten potilaiden määrän vähentyminen ei ole aluehallintoviraston mukaan muuta työtä laadultaan vain aika ajoin suoritettavaksi, koska eläinlääkärillä ja eläintenhoitajalla on vastuu potilaan hoidosta myös yöaikana.

Aluehallintovirasto on hylännyt myös työnantajan hakemuksen työvuoroluettelon laatimisesta vapauttamisesta osittain. Työvuoroluettelon laatimista ei voida pitää työn epäsäännöllisen luonteen vuoksi erittäin vaikeana.

Oikaisuvaatimus ja sen perusteet:

X Oy pyytää, että työneuvosto muuttaa aluehallintoviraston tekemää päätöstä ja myöntää sille alkuperäisen hakemuksen mukaisen poikkeusluvan järjestää työ poikkeuksellisenä säännöllisenä työaikana. Lisäksi yhtiö on pyytänyt, että sille myönnetään lupa teettää eläintenhoitajilla ja eläinlääkäreillä yötyötä ja vapautus merkitä työvuoroluetteloon kello 20 – 08 väliselle ajalle sijoittuvan työvuoron aikainen päivittäinen lepoaika.

Perusteluina yhtiö viittaa alkuperäisen poikkeuslupahakemuksen yhteydessä esitettyyn ja tuo sen ohella esille eläinlääkäreiden ja eläinhoitajien työajan järjestämiseen liittyviä näkökohtia. Lisäksi yhtiö viittaa työtuomioistuimen käytäntöön ja siihen, että muut tahot olisivat saaneet lupia vastaavatyypiseen työhön.

Asianosaisen kuuleminen:

Työneuvostosta ja eräistä työsuojelun poikkeusluvista annetun lain (400/2004) 10 §:n mukaan työnantajan on varattava ennen aluehallintoviraston päätöstä työehtosopimuslain (436/1946) nojalla sitovan työehtosopimuksen perusteella valitulle asianomaiselle luottamusmiehellä tai työehtosopimuslain (55/2001) 13 luvun 3 §:ssä tarkoitettulle luottamusvaltuutetulle mahdollisuus tulla kuulluksi asiassa joko suullisesti tai kirjallisesti. Jollei työpaikalla ole luottamusmiestä tai luottamusvaltuutettua, kuulemismahdollisuus on varattava työsuojeluvaltuutetulle, ja jollei tätäkään ole, kuulemismahdollisuus on varattava kullekin työntekijälle, jota päätös koskee.

X Oy on kuullut luottamusvaltuutettu B:ta. Hän on puoltanut poikkeuslupahakemusta. Työneuvosto ei ole katsonut tarpeelliseksi varata B:lle uudelleen tilaisuutta tulla kuulluksi.

Työneuvoston päätös:

Oikaisuvaatimus työn järjestämisestä työaikalain 14 §:n 1 momentin mukaisena poikkeuksellisenä säännöllisenä työaikana hylättiin.

Oikaisuvaatimus työn järjestämisestä yötyönä hyväksyttiin ja Lounais-Suomen aluehallintoviraston antama päätös kumottiin tältä osin. X Oy:lle myönnettiin oikeus järjestää eläintenhoitajien ja -lääkäreiden työ P:n toimipisteessä yöllä kello 23-06 välisenä aikana.

Oikaisuvaatimus koskien vapautusta merkitä päivittäinen lepoaika yllä mainitulle ajanjaksolle sijoittuvaan yövuoroon hyväksyttiin ja Lounais-Suomen aluehallintoviraston antama päätös kumottiin tältä osin.

Päätöksen perustelut:

Työaikalain (605/1996) 14 §:n 1 momentissa (1518/2009) säädetään mahdollisuudesta poiketa lain 6 §:stä ja järjestää säännöllinen työaika poikkeuksellisenä. Lupa poikkeukselliseen säännölliseen työaikaan voidaan myöntää, jos työ on laadultaan sellaista, että sitä suoritetaan vain aika ajoin sen vuorokautisen työajan kuluessa, jona työntekijän on oltava valmiina työhön. Lupaharkinta on aina perustettava objektiivisesti arvioitavaan työn laatuun, eikä tätä edellytystä voida sivuuttaa esimerkiksi työvoiman saatavuuteen tai työntekijöiden toiveisiin liittyvillä näkökohdilla.

Lakisääteinen pieneläinpäivystys päättyi X Oy:n P:n toimipisteessä 31.12.2017, joten yhtiön yöaikaiset palvelut eivät ole enää mainitusta ajankohdasta lukien perustuneet lakiin. Yhtiön toimittaman selvityksen mukaan yöaikaan ajoittuvan työn määrä olisi vähentynyt 1.1.2018 lukien, joten työ yöaikaan on pääosin satunnaista. Vaikka työtä saattaa yövuoron aikana esiintyä harvakseltaan, ei kysymys kuitenkaan ole työneuvoston mielestä työaikalain 14 §:n 1 momentissa tarkoitettua aika ajoin suoritettavasta työstä. Odotettaessa työn esiintymistä työpaikalla on kysymys katsottava olevan työaikalain 4 §:ssä tarkoitettua työpaikkapäivystyksestä. Aiemmassa käytännössään työneuvosto on tällaisessa tapauksessa pitänyt - työvuoron aikaisista lepojaksosta huolimatta – työsuori-

tusta keskeytymättömänä (ks. työneuvoston päätös 13/2017, 9/2016 sekä työtuomioistuimen päätökset TT 2016:105 ja TT 2016:106). Työneuvosto katsoo aluehallintoviraston tavoin, että työtä ei näin ollen voida pitää vain aika ajoin työvuoron kuluessa suoritettavana. Lupaa poikkeukselliseen säännölliseen työaikaan ei voida myöntää työaikalain 14 §:n 1 momentin perusteella.

Yhtiö on hakenut myös lupaa teettää eläintenhoitajilla ja -lääkäreillä yötyötä. Tätä vaatimusta ei ole kuitenkaan käsitelty aluehallintovirastossa ja asia tulisi lähtökohtaisesti palauttaa aluehallintovirastoon. Kun oikaisuvaatimus on jo kertaalleen muista syistä palautettu, katsoo työneuvosto tarkoituksemukaiseksi käsitellä vaatimuksen ensiasteena.

Työaikalain 26 §:n 1 momentin 14 kohdan (1003/2014) mukaan yötyötä saadaan teettää aluehallintoviraston luvalla ja sen määräämillä ehdoilla työssä, jossa työn tekninen laatu tai muut erityiset syyt sitä vaativat. Työaikalain 26 §:n 1 momentin 14 kohdan perustelut ovat niukat. Työaikalakia koskevassa hallituksen esityksessä todetaan kuitenkin, että säännöksellä pyritään estämään yötyökiellosta aiheutuvat kohtuuttomat vaikeudet yllättävissä tilanteissa (HE 34/1996, s. 59). Vastaavansisältöinen säännös oli jo vuoden 1946 työaikalain 13 §:n 1 momentin 7 kohdassa (1351/88). Sen perusteluissa on todettu edellä kuvattua vastaavasti, että lupamenettelyn avulla työelämän toisinaan yllättävät tilanteet voidaan tarkoituksenmukaisesti selvittää ilman, että yötyön rajoituksista aiheutuu kohtuuttomia vaikeuksia (HE 193/88, s. 25). Oikeuskirjallisuudessa *Äimälä* on katsonut, että poikkeuslupa voidaan myöntää työaikalain 26 §:n 1 momentin 14 kohdan perusteella silloin, kun yötyön teettäminen ei ole mahdollista säännöksen 1 – 13 mainituissa tapauksissa. Edelleen hän toteaa, että poikkeuslupa 14 kohdan perusteella soveltuu tilanteissa, joissa työaika sijoittuu vain ajoittain ja vähäiseltä osin yöaikaan, ”eikä kyse ole luettelon muissa kohdissa mainitusta työstä.” *Äimälän* mukaan ajan mittaan voi myös ilmetä työtehtäviä, joissa yötyön teettäminen on perusteltua mutta, joita ei ole otettu huomioon työaikalain 26 §:n 1 momentin luettelossa. Näin ollen työaikalain 26 §:n 1 momentin 14 kohta toimii eräänlaisena varaventiilinä (*Äimälä*, Markus, Työaikalaki 2012, s. 167). *Rusanen ym.* toteavat vastaavasti, että työaikalain 26 §:n 1 momentin 14 kohdassa säädetty poikkeuslupamenettely mahdollistaa yötyön niissäkin tapauksissa, joita ei ole laissa erikseen mainittu (*Rusanen, Jorma – Palanko-Laaka, Kirsti – Heikkerö, Jukka – Skippari, Jorma ja Itkonen, Pentti: Työaika, vuoden 1996 työaikalain säännökset ja tulkinnat – teoksessa 1999, s. 150*). *Hietala ja Kaivanto* korostavat, että työaikalain 26 §:n 1 momentin 14 kohta on tarpeen, jotta työaikalain yötyökäytäntö voi pysyä työn kehittymisen mukana (*Hietala, Harri – Kaivanto, Keijo: Työaikalaki käytännössä 2014, s. 164*).

Asiassa ei ole tullut esille teetetävän työn tekniseen laatuun liittyviä seikkoja, joihin poikkeuslupa voitaisiin perustaa. Näin ollen asiassa on tarkasteltava vain yllä esille tuodussa lainkohdassa tarkoitettujen erityisten syiden täyttymistä.

Työneuvosto on aikaisemmassa käytännössään todennut, että luvan myöntämisen perusteet ovat työaikalain 26 §:n 1 momentin 14 kohdassa muotoiltu lähtökohtaisesti melko väljästi. Erityisiä syitä on arvioitava säännöksen tarkoitusta vasten, eli aiheutuuko yötyökiellosta kohtuuttomia vaikeuksia ja mistä syystä tarve yötyölle syntyy. Käsillä olevassa tapauksessa on kysymys pieneläinsairaalapalvelusta, jota tarjotaan myös yöaikaan. Yötyökiellosta aiheutuisi toiminnalle kohtuuttomia vaikeuksia, mitä on tässä yksittäistapauksessa pidettävä työaikalaisissa tarkoitettuna erityisenä syynä. Näin ollen työneuvosto myöntää luvan teettää sekä eläintenhoitajilla että eläinlääkäreillä yötyötä P:n toimipisteessä kello 23 – 06:n välillä.

Aluehallintovirasto on hylännyt työnantajan hakemuksen osittaisesta työvuoroluettelon laatimisvelvollisuudesta vapauttamisesta suppeilla perusteluilla. Työaikalain 36 §:n 1 momentin mukaan vapautus työvuoroluettelon laatimisesta voidaan myöntää, mikäli työn epäsäännöllisyys johtaa siihen, että työvuoroluettelon laatiminen on erittäin vaikeaa. Lainkohdan mukaan kahden edellytyksen on täyttyttävä, jotta poikkeuslupa voitaisiin myöntää. Työn on ensinnäkin oltava *epäsäännöllistä*. Tämän epäsäännöllisyyden tulee johtaa siihen, että työvuoroluettelon laatiminen on *erittäin vaikeaa*. Asiaa on tarkasteltava työ- ja työpaikkakohtaisesti.

X Oy on pyytänyt vapautusta ainoastaan siitä, että työvuoroluetteloon ei tarvitsisi merkitä päivittäisen lepoajan ajankohtaa työvuoroissa, jotka sijoittuvat kello 20 - 08 ja kello 22 - 08 välille. Kyseisenä aikana työtä ilmaantuu työnantajan selvityksen mukaan epäsäännöllisesti eikä sen ajankohtaa voida ennakoida etukäteen. Päivittäisen lepoajan ajankohdasta päättämistä etukäteen voidaan työn päivystysluonteisuudesta johtuen pitää erittäin vaikeana. Arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota myös tarkoituksenmukaisuuteen. Lepoajan ajankohdasta päättäminen etukäteen saattaisi yhtäältä vaikeuttaa toimintaa ja toisaalta se voisi johtaa työntekijän kannalta epäedulliseen lopputulokseen, jos suunniteltu lepoaika ajoittuisi siihen osaan työvuorosta, jolloin työntekijällä on mahdollisuus nukkua. Näin ollen työneuvosto myöntää yhtiölle vapautuksen merkitä kello 20-08 ja kello 22-08 välille sijoittuviin työvuoroihin päivittäinen lepoaika. Työnantajan on kuitenkin huolehdittava siitä, että työntekijät pitävät päivittäisen lepoaikansa työvuoron aikana.

Sovelletut lainkohdat:

Työaikalain (605/1996) 14 §:n 1 momentti (1518/2009), 26 §:n 1 momentin 14 kohta (1003/2014) ja 36 §:n 1 momentti (1518/2009).

Äänestys:

Päätös (4-1) perustuu puheenjohtaja Ahtelan sekä jäsenten Douglas, Hjelt ja Raution mielipiteeseen. Jäsen Leppänen esitti eriävän mielipiteen.

Eriävä mielipide:

Olen työneuvoston enemmistön kanssa muutoin samaa mieltä, mutta katson, että oikaisuvaatimus tulisi hyväksyä myös siltä osin kuin on haettu työn järjestämistä työaikalain 14 §:n 1 momentin mukaisena poikkeuksellisena työaikana.

Työaikalain 14 §:n 1 momentin mukaan poikkeuslupa voidaan myöntää, jos työ on laadultaan sellaista, että sitä suoritetaan vain aika ajoin sen vuorokautisen työajan kuluessa, jona työntekijän on oltava valmiina työhön. Pykälää koskevista lainvalmistelutöistä ei ole saatavissa johtoa pykälän sanamuodon, kuten sanojen "aika ajoin", tulkintaan. Tämän vuoksi katson, että pykälän sanamuotoa on tulkittava työaikalain tarkoitus ja sääntelyn kokonaisuus huomioon ottaen.

Katson, että asiassa esitetyn selvityksen perusteella työt, joihin poikkeuslupaa on haettu, täyttävät työaikalain 14 §:n 1 momentissa säädetyt edellytykset. Tällä perusteella hyväksyn oikaisuvaatimuksen myös tältä osin.